

मतदार यादीमधील नोंदणीमध्ये दुरुस्ती, नाव
वगळणी, नविन नोंदणी तसेच मतदार
यादीतील नोंदणीस आधार क्रमांक जोडणी
इत्यादी प्रक्रीया गावातील नागरीकांपर्यंत
सुलभतेने पोहचव्या याकरिता विशेष
ग्रामसभेचे आयोजन करण्याबाबत

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक: ग्रापंनि-२०२३/ प्र.क्र. १२५ /पं.रा.-२

बांधकाम भवन, २५, मईबान रोड, फोर्ट,

मुंबई- ४०० ००९

तारीख: ३० ऑक्टोबर, २०२३

- वाचा:- १. अपर मुख्य सचिव तथा मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य यांचेकडील
अर्धशासकीय पत्र क्र. संकिर्ण २०२३/प्र.क्र. ५४५/२३/३३, दिनांक २५ ऑक्टोबर, २०२३.
२. ग्राम विकास विभागाकडील शासन परीपत्रक क्रमांक ग्रापंनि २०२३/प्र.क्र.१२५/पं.रा.-२,
दिनांक ९ ऑगस्ट, २०२३
३. अपर मुख्य सचिव तथा मुख्य निवडणूक अधिकारी यांचे अर्धशासकीय पत्र क्र. संकिर्ण
२०२३/प्र.क्र. ५४५/२३/३३, दिनांक ०३ ऑगस्ट, २०२३.

शासन परिपत्रक :

भारत निवडणूक आयोगाकडून दरवर्षी विशेष संक्षिप्त पुनरीक्षण कार्यक्रमांतर्गत अस्तित्वात असलेल्या मतदार यादीची पडताळणी व दुरुस्ती करून ती त्रुटी विरहीत करण्याचा व दि. १ जानेवारी या अर्हता दिनांकानुसार नविन मतदार नाव नोंदणी करून मतदार यादी सुधारित करण्याचा कार्यक्रम राबविण्यात येतो. भारत निवडणूक आयोगाने दि. २९.५.२०२३ रोजीच्या पत्रान्वये विशेष संक्षिप्त पुनरीक्षण कार्यक्रम, २०२४ घोषित केलेला आहे.

तथापि, भारत निवडणूक आयोगाने दिनांक २५ सप्टेंबर, २०२३ रोजीच्या पत्रान्वये सदर कार्यक्रमात बदल केला असून विशेष संक्षिप्त कार्यक्रमांतर्गत प्रारूप मतदार याद्या प्रसिध्दीचा कार्यक्रम १७.१०.२०२३ ऐवजी दिनांक २७.१०.२०२३ केला आहे.

यास्तव दिनांक २७.१०.२०२३ नंतर विशेष ग्राम सभेचे आयोजन करणे आवश्यक आहे. आपल्या विभागाने दिनांक ९ ऑगस्ट, २०२३ रोजीच्या परिपत्रकान्वये विशेष ग्राम सभेचे आयोजन दिनांक १७ ऑक्टोबर, २०२३ ते दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०२३ पर्यंत करण्याबाबत निश्चित केला आहे. प्रारूप मतदार यादी दिनांक २७.१०.२०२३ रोजी होणार असल्याने विशेष संक्षिप्त पुनरीक्षण कार्यक्रमांतर्गत मतदार नाव नोंदणी, दुरुस्ती, वगळणी व आधार जोडणीसाठी राज्यातील सर्व ग्रामपंचायतींमध्ये दिनांक १ नोव्हेंबर, २०२३ ते दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२३ या कालावधीत एका विशेष ग्रामसभेचे आयोजन करण्याची विनंती अपर मुख्य सचिव तथा मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य यांच्याकडून करण्यात आली आहे.

२. त्यानुसार राज्यातील सर्व ग्रामपंचायतींना असे निदेश देण्यात येत आहेत की, त्यांनी दिनांक १ नोव्हेंबर, २०२३ ते दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२३ पर्यंत संपूर्ण राज्यातील ग्रामपंचायतींमध्ये विशेष संक्षिप्त पुनरीक्षण कार्यक्रमांतर्गत मतदार नाव नोंदणी, दुरुस्ती, वगळणी व आधार जोडणीसाठी एका विशेष ग्रामसभेचे आयोजन करण्यात यावे.

३. सदर विशेष ग्रामसभेमध्ये विशेष संक्षिप्त पुनरीक्षण कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने खालील उपक्रम करण्यात यावेत.

१. ग्रामपंचायतीची अस्तित्वात असलेली मतदार यादी ग्रामसभेमध्ये गावातील सर्व नागरिकांना पहाण्यासाठी/तपासण्यासाठी उपलब्ध करून देण्यात यावी. तसेच या यादीचे ग्रामसभेमध्ये वाचन करण्यात यावे.
२. गावातील सर्व नागरिकांना मतदार यादीमधील नोंदी तपासून घेण्यासाठी सांगण्यात यावे.

- III. गावातील मतदार यादीमधील नोंदणी झालेल्या मतदारांच्या नोंदणीचे प्रमाणिकरण करण्यासाठी त्यांचा आधार क्रमांक Voter Helpline App व BLO App द्वारे गोळा करण्यात यावा,
- IV. मतदार यादीमधील नोंदीबाबत नागरिकांना हरकती असल्यास/ त्यांना नोंदीमध्ये दुरुस्ती करावयाची असल्यास किंवा नांव नसलेल्या पात्र नागरिकांना त्यांचे नांव नव्याने नोंदवावयाचे असल्यास त्यांना विहीत अर्ज फॉर्म तेथेच ग्रामसभेत उपलब्ध करून द्यावेत. याकरीता ग्रामपंचायत कार्यालयाने आधीच संबंधित मतदार नोंदणी अधिकारी कार्यालय/ तहसिल कार्यालयाकडून आवश्यक अर्जाच्या फॉर्मचे नमुने उपलब्ध करून घ्यावेत. या अंतर्गत मयत मतदारांची वगळणी, कायम स्थलांतरीत मतदारांची वगळणी, लग्न होऊन बाहेर गेलेल्या महिलांच्या नावाची वगळणी तसेच लग्न होऊन गावात आलेल्या महिलांच्या नावाची नोंदणी. PwD मतदार चिन्हांकित करणे व ज्यांचे दिनांक ०१/०१/२०२४ रोजी १८ वर्ष पूर्ण होत आहे त्यांची नविन मतदार नोंदणीसाठी आगाऊ अर्ज घेणे, या कामावर भर देण्यात यावा.
- V. ग्रामसेवक किंवा संबंधित गावातील मतदान केंद्रस्तरीय अधिकारी (BLO) यांनी नागरिकांना अर्ज भरण्याबाबत मार्गदर्शन करावे. या कामासाठी गाव कामगार व तलाठी यांनी सहकार्य करावे.
- VI. नागरिकांकडून प्राप्त होणाऱ्या हरकती/आक्षेप/दुरुस्ती वा नांव नोंदणीच्या अर्जाचे संकलन करून ग्रामपंचायत कार्यालयाने संबंधित मतदार नोंदणी अधिकारी कार्यालयाकडे पाठवावे.
- VII. शक्य असल्यास, सदर ग्रामसभेमध्ये नागरिकांना ऑनलाईन नांव नोंदणी NVSP Portal/ Voter Helpline App वरून कशी करता येते याबाबत मतदान केंद्रस्तरीय अधिकारी (BLO) यांनी माहिती द्यावी.

- VIII. नागरिकांना मतदार नोंदणी अधिकारी कार्यालयाकडून मतदार यादीबाबतचे कामकाज कसे चालते याची माहिती मतदान केंद्रस्तरीय अधिकारी (BLO) यांनी माहिती द्यावी.
- IX. नागरीकांना संबंधित मतदार नोंदणी अधिकारी, संबंधित मतदान केंद्रस्तरीय अधिकारी (BLO) यांचे नांव, संपर्क क्रमांक उपलब्ध करून द्यावेत.
- X. संबंधित मतदान केंद्रस्तरीय अधिकारी (BLO) यांनी ग्रामसभेमध्ये गावातील नागरिकांनी दिलेल्या हरकती / आक्षेप/दुरुस्ती या नाव नोंदणांच्या अर्जाची स्थितीबाबत त्या नागरिकांना कोटून व कशी माहिती मिळेल याबाबत मार्गदर्शन करावे.

४. वरीलप्रमाणे राज्यातील सर्व ग्रामपंचायतींनी दिनांक १ नोव्हेंबर, २०२३ ते दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२३ पर्यंत संपूर्ण राज्यातील सर्व ग्रामपंचायतीमध्ये मतदार यादीच्या विशेष संक्षिप्त पुनरिक्षण कार्यक्रमासाठी एका विशेष ग्रामसभेचे आयोजन करून दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०२३ पर्यंत मतदार यादया अदययावत करणे व त्याबाबतचा अहवाल जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी यांच्याकडे पाठवावा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी या विशेष ग्रामसभा प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये होतील याची दक्षता घ्यावी व तशा सुचना त्यांनी त्यांच्या स्तरावरूनही ग्रामपंचायतींना द्याव्यात.

५. या संदर्भात व्यापक योग्य ती प्रसिध्दी गावपातळीवर होईल याचीही दक्षता संबंधित पंचायत समित्यांनी घ्यावी. याबाबतच्या प्रसिध्दीसाठीचा कंटेनर जिल्हा निवडणूक अधिकारी/मतदार नोंदणी अधिकारी/सहायक मतदार नोंदणी अधिकारी यांचेकडून उपलब्ध करून घ्यावा. याची प्रसिध्दी प्रत्यक्ष ग्रामसभेच्या १० दिवस अगोदर करावी. जेणेकरून जास्तीत जास्त ग्रामस्थांचा सहभाग वाढेल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३१०३०१६५९४२५३२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(बा.म.आसोले)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

१. मा. राज्यपाल यांचे खाजगी सचिव.
२. मा. अपर मुख्य सचिव तथा मुख्य निवडणूक अधिकारी मंत्रालय, मुंबई.
३. जिल्हा निवडणूक अधिकारी, सर्व जिल्हे.
४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
५. उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, पंचायत, सर्व जिल्हा परिषद.
६. गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती, सर्व.
७. ग्राम सेवक किंवा ग्राम विस्तार अधिकारी, सर्व ग्रामपंचायती.
८. निवड नस्ती.